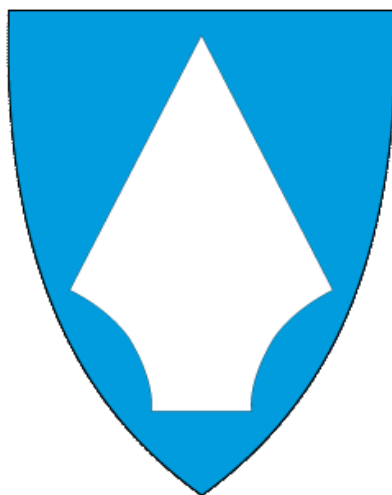

HANDLINGSPLAN FOR ET TRYGT OG GODT SKOLEMILJØ

Opplæringsloven kapittel 9 A

FORMÅL MED HANDLINGSPLANEN:

Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Alta kommunes handlingsplan skal bidra og sikre at retten blir oppfylt.

ALTA KOMMUNE 27.11.2017

1 Innhold

2	INNLEDNING	4
3	DEFINISJONER	5
3.1	Psykososiale forhold	5
3.1.1	Krenkende adferd	5
3.1.2	Nulltoleranse	5
3.1.3	Krenkende ord og krenkende handlinger	5
3.1.4	Mobbing	5
3.1.5	Diskriminering.....	5
3.1.6	Trakassering.....	6
3.1.7	Vold	6
3.1.8	Rasisme	6
3.1.9	Utestenging	6
3.1.10	Uthenging	6
3.2	Det fysiske miljøet	6
3.2.1	Inneklima.....	6
3.2.2	Arbeidsplass.....	6
4	ÅRSHJUL FOR SKOLENS SYSTEMATISKE ARBEID MED KAPITTEL 9 A	7
5	SKOLENS AKTIVITETSPLIKT, §§ 9A-4 og 9 A-5	9
5.1	Aktivitetsplikten	9
5.1.1	Delplikten i aktivitetsplikten.....	9
5.1.2	Skjerpet aktivitetsplikt, jf. § 9 A-5.....	9
5.1.3	Dokumentasjon for å vise at aktivitetsplikten er oppfylt.....	9
5.2	Hvordan oppfylle de fem delplikten	9
5.2.1	Plikten til å følge med, jf. § 9 A-4, første ledd	9
5.2.2	Plikten til å gripe inn, jf. § 9 A-4, første ledd	10
5.2.3	Plikten til å varsle, jf. § 9 A-4, andre ledd.....	11
5.2.4	Plikten til å undersøke, jf. § 9 A, tredje ledd	11
5.2.5	Plikten til å iverksette tiltak og evaluere, jf. § 9 A, fjerde- sjuende ledd	12
5.2.6	Mulige tiltak.....	14
5.2.7	Følgende sanksjoner kan benyttes ovenfor krenker	14
5.3	Fylkesmannen sin håndheving av aktivitetsplikta i enkeltsaker, jf. §§ 9 A-6.....	15
6	DET FYSISKE MILJØET, § 9 A-7.....	15
7	DET FOREBYGGENDE ARBEIDET.....	16
7.1	Elevdeltakelse, uttalerett og informasjonsplikt, §§ 9 A-8 og 9 A-9	16
7.1.1	Involvering av elever og foresatte	16
7.1.2	Involvering av skolens rådsorganer	16

7.2	Trivselsfremmende tiltak	18
7.2.1	Trivselsledere.....	18
7.2.2	Overganger mellom barnehage-skole og skole-skole.....	18
7.2.3	Fadderordning	18
7.3	Utvikling av sosiale ferdigheter	19
7.3.1	System for utvikling av sosial ferdigheter	19
7.4	Systemarbeid i personalet	19
8	VEDLEGG.....	20
	REGISTRERINGSSKJEMA DEL B- KRENKER.....	22
	DOKUMENTASJON AKTIVITETSPLIKT	23
		25
	HANDLINGSPLAN FOR HJELPETILTAK FOR ENDRING AV ADFERD	25
	SPEKTER – IKKE ANONYMT SPØRRESKJEMA	26
	KONFRONTASJONSMØTE	28
	HOVEDPUNKTER I NYTT KAPITTEL 9A	30
	OPPLÆRINGSLOVEN KAPITTEL 9A – LOVTEKSTEN	31

2 INNLEDNING

Fra 1. august 2017 fikk opplæringsloven et nytt kapittel som regulerer elevenes skolemiljø. Elever har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring, jf. § 9 A-2). Skolene skal ha nulltoleranse mot alle former for krenkende atferd. Skolene skal arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og sikkerheten til elevene, slik at kravene i kapittel 9 A blir oppfylt. Rektor har ansvar for at dette blir gjort. Reglene om skolemiljø gjelder også for de som deltar i SFO og leksehjelpordningen.

Godt skolemiljø er imidlertid ikke noe som blir etablert og er på plass en gang for alle. Det må vedlikeholdes gjennom arbeid med skoleutvikling under ledelse av skoleledere som forstår hva som kjennetegner gode pedagogiske prosesser (undervisning, læring og vurdering) i en inkluderende skole. Innsats for bedre skolemiljø gir både faglige og sosiale gevinster.

Systematisk arbeid med skolemiljø virker preventivt og motvirker krenkende og uønsket atferd i skolen. Arbeid med skolemiljø er et utviklingsarbeid som forutsetter at man kartlegger sider ved skolen som kan bidra til at elever opplever seg marginaliserte, og ikke føler tilhørighet og tilknytning til skolen. Den kunnskapen som genereres gjennom slik kartlegging skal brukes til å bedre skolemiljøet. I arbeidet med skolemiljøet må elever og foresatte involveres sammen med skolens personale. Skoleeier og skoleleder har et spesielt ansvar for å følge opp at det jobbes systematisk og langsiktig for å utvikle et godt skolemiljø.

Skolen skal informere elevene og foreldrene om rettighetene i kapittel 9 A. Skolen skal også informere om aktivitetsplikten og om muligheten til å melde saken til Fylkesmannen etter § 9 A-6. Samarbeidsutvalget og skolemiljøutvalget skal holdes orientert om alt som er viktig for skolemiljøet, og så tidlig som mulig tas med i arbeidet med skolemiljøtiltak. Dersom skolen finner ut at noe ved skolemiljøet kan skade helsen til elevene skal elevene og foresatte varsles snarest mulig.

Alle elever har rett til en arbeidsplass som ivaretar deres behov. Elever, foreldre eller skolens råd og utvalg kan be om tiltak for å rette på fysiske miljøforhold. Det fysiske skolemiljøet skal være i samsvar med de faglige normene som fagmyndighetene anbefaler og blir ivaretatt i Opplæringsloven § 9 A-7 og i *Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler*. Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler omfatter barnehager, grunnskoler og videregående skole. Forskriftens formål er å bidra til at miljøet i blant annet skolen fremmer helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold samt forebygger sykdom og skade.

Skolen skal fremme helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold samt forebygge sykdom og skade.

Altaskolene har nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Våre elever skal oppleve et inkluderende, helsefremmende, trygt og godt skolemiljø.

- Alle elever har rett til å bli sett og hørt.
- Alle elever har krav på å bli behandlet med respekt og omsorg.
- Elever, foresatte og ansatte ved skolen har et felles ansvar i arbeidet med å forebygge, samt stoppe all form for krenkende atferd.
- Det fysiske miljøet ved skolen skal være i samsvar med kravene i forskriften.

3 DEFINISJONER

3.1 Psykososiale forhold

3.1.1 Krenkende adferd

Krenkende atferd er en fellesbetegnelse for alle former for atferd som tilsiktet eller utilsiktet rammer andre mennesker fysisk eller psykisk. Krenkende atferd kan også være enkeltstående handlinger, eller enkeltstående ytringer som for eksempel utseende eller funksjonshemninger. Hva som oppleves som krenkende er en subjektiv opplevelse.

Krenkende adferd kan omhandle:

- krenkende ord
- krenkende handlinger
- mobbing
- diskriminering
- trakassering
- vold
- rasisme
- utestenging
- uthenging

3.1.2 Nulltoleranse

Nulltoleranse innebærer at skolen ikke aksepterer noen form for krenkelser.

Begrepet krenkelser skal tolkes vidt. Begrepet kan omfatte direkte handlinger og verbale uttrykk rettet mot eleven, men også mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Det er likevel ikke slik at enhver kritisk ytring eller uenighet mellom elever, skal oppfattes som krenkelser. Det er en del av skolens samfunnsmandat å lære elever å tenke kritisk, og til å kunne akseptere og respektere ulike meninger og overbevisninger.

3.1.3 Krenkende ord og krenkende handlinger

Ytringer eller handlinger som oppleves sårende for en elev. Hvilke ytringer og handlinger som oppleves som krenkende for den enkelte elev, er subjektivt.

3.1.4 Mobbing

Mobbing er når en person gjentatte ganger eller over en viss tid blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere personer. Dette kan dreie seg om vold, trakassering, plaging, utfrysing, sårende erting og lignende. Det er typisk for situasjonen at offeret ikke er i stand til å forvare seg. Mobbing kan være på ulike arenaer, også digitalt – i sosiale medier på internett eller via sms og lignende.

3.1.5 Diskriminering

Diskriminering innebærer at en person blir dårlig behandlet eller trakassert, for eksempel på grunn av kjønn, funksjonsdyktighet, trosbekjennelse, hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse. Diskriminering kan være både direkte og indirekte.

3.1.6 Trakassering

Trakassering er en særlig form for diskriminering som kjennetegnes ved sin krenkende og nedverdiggende karakter. Dette kan for eksempel være uønsket seksuell oppmerksomhet, plaging, utfrysing eller sårende fleiping og erting. Handlingene eller ytringene virker eller har til formål å virke krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende eller ydmykende. Trakassering kan enten være en isolert eller gjentatte hendelser.

3.1.7 Vold

Vold er alle handlinger som skader, smerter, skremmer eller krenker en annen person. Det er også vold når en person tvinges til å gjøre noe mot sin vilje.

3.1.8 Rasisme

Rasisme er når noen blir forskjellsbehandlet eller krenket fordi de har en annen hudfarge, en annen religion, snakker et annet språk eller tilhører en annen etnisk gruppe.

3.1.9 Utestenging

Utestenging innebærer å bli holdt utenfor en sosial gruppe eller klasse der en har naturlig tilhørighet.

3.1.10 Uthenging

Uthenging innebærer krenkende ord og negativ omtale på blant annet på internett eller i sosiale medier.

3.2 Det fysiske miljøet

3.2.1 Inneklima

Inneklima omfatter lys, lyd, CO₂, temperatur, luftfuktighet, støv, soppsporer med mer.

3.2.2 Arbeidsplass

Elevene har rett på en arbeidsplass som er tilpasset behovene deres.

4 ÅRSJUL FOR SKOLENS SYSTEMATISKE ARBEID MED KAPITTEL 9 A

Årsplanen er en del av arbeidet knyttet mot opplæringslovens kapittel 9 A.

	Aktivitet	Tidspunkt	Hvordan	Ansvarlig
AUG	Gjennomgang av kommunens- og skolens ordensreglement, «Handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø» (kapittel 9 A) og Skolemiljøknappen på skolens hjemmeside Informasjon til vaktmestere, renholdere, PPT og helsesøster og andre om det kommunale ordensreglementet og handlingsplikten.	Ved skolestart	Personalmøte Oppvekstkontoret informerer Drift- og utbygging og Barne- og unge tjenesten	Ledelsen Leder for de ulike tjenesteområdene
	Gjennomgang av kommunens- og skolens ordensreglement og «Handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø» (kapittel 9 A) Lage klasseregler med sanksjoner	Ved skolestart	I alle klasser	Kontaktlærere
	Vennskapsuke	Uke 36	Alle skoler har stort fokus på å skape gode relasjoner og vennskap i starten av skoleåret	Ledelse og kontaktlærere (foresatte involveres)
	Fokus på trygg nettbruk		Skolens egne planer eks. <i>nettvett.no</i> , <i>dubestemmer.no</i>	Kontaktlærere
	Trivselsledere		Nominasjon- og opplæring/kurs for trivselsledere- og trivselslederansvarlige	Trivselslederansvarlige
	Fadderordning		Fadderordningen organiseres	Kontaktlærere for aktuelle klasser
SEP	Elevrådet konstitueres Gjennomgang av kommunens ordensreglement og «Handlingsplan for trygt og godt skolemiljø». Gjennomgang og evt. revidering av skolens ordensreglement, «Handlingsplan for trygt og godt skolemiljø» og Skolemiljøknappen på skolens hjemmeside	Innen 3 uker etter skolestart	Møte	Kontaktlærer for elevrådet
	Etablering av skolens rådsorganer Gjennomgang i rådsorganene av kommunens- og skolens ordensreglement og «Handlingsplan for et trygt skolemiljø» (§ 9a). Gjennomgang og evt. revidering av skolens ordensreglement, Handlingsplan for trygt skolemiljø og Skolemiljøknappen på skolens hjemmeside	Innen utgangen av oktober	Møte i rådsorganer	Rektor
	Oppstart av forbyggende program som - Steg for steg - Det er mitt valg - Zippys venner		Skolens planer	Ledelsen og ansatte

	Foreldremøter Gjennomgang av elevens rett til et trygt og godt skolemiljø		Alle trinn	Kontaktlærere
OKT	Elevundersøkelsen -Nasjonal 5.-10. trinn (7. og 10. trinn – obligatorisk)		I klassene	Ledelsen og kontaktlærer
	Kartlegging av fysiske forhold (bygg og uteområder) meldes til drift- og utbygging samt kommunelegen. Risikovurdering og handlingsplan med HMS-tiltak		HMS-rutiner	Ledelsen og verneombud
NOV	Elevsamtaler	Høst	Gjennomføres i forkant av utviklings-samtalen der trivsel er eget tema.	Kontaktlærere
	Utviklingssamtaler (kontaktmøter) 1. klasse gjennomfører startsamtaler uten elever.	Høst	Gjennomføres av kontaktlærer.	Kontaktlærere
DES	Rapportering av 9 A-saker til skoleadministrasjonen	Høst	Skjema på F-området	Rektor
JAN	Møter i de ulike rådsorganer	I løpet av våren	Møte	Rektor og ledere i de ulike rådsorganer
FEB	Foreldremøter	I løpet av våren	Alle trinn	Kontaktlærer
	Trivselsledere		Nominasjon- og opplæring/kurs for trivselsledere- og trivselslederansvarlige	Trivselsleder-ansvarlige
MAR	Elevsamtaler	Innen utgangen av måneden	Gjennomføres i forkant av utviklingssamtalene. Trivsel eget tema	Kontaktlærere
	Utviklingssamtaler(kontaktmøter)	Innen utgangen av måneden	Gjennomføres av kontaktlærer.	Kontaktlærere
APR				
MAI	Overføringsmøter med barnehage/skoler /VGS/PPT	Innen utgangen av måneden.	For elever med spesielle behov	Barnehager og avgiverskoler innkaller
	Overføringsmøter mellom skoler		Alle elever	Ledelsen
JUN	Evaluering av skolens handlingsplan for et trygt skolemiljø (arbeidet med § 9a)	I løpet av juni	Behandles i skolens personale og i skolens rådsorganer	Ledelsen Kontaktlærer for elevrådet
	Rapportering av 9 A-saker til skoleadministrasjonen	Vår	Skjema på F-området	Rektor
	Kontroll av lekeplassen	Årlig		Park- og idrett

NB! Skolenes egne trivselsundersøkelser tidsfestes i årshjulet.

5 SKOLENS AKTIVITETSPLIKT, §§ 9A-4 og 9 A-5

5.1 Aktivitetsplikten

5.1.1 Delpликтene i aktivitetsplikten

Aktivitetsplikten skal sikre at elevene har et trygt og godt psykososialt skolemiljø. Plikten omfatter fem delpplikter:

- Plikten til å følge med
- Plikten til å gripe inn
- Plikten til å varsle
- Plikten til å undersøke
- Plikten til å iverksette tiltak og evaluere

5.1.2 Skjerpet aktivitetsplikt, jf. § 9 A-5

Alle som arbeider på skolen har en skjerpet aktivitetsplikt dersom ansatte krenker, mobber, trakasserer, diskriminerer eller utøver vold mot elever. Skolen har plikt til å undersøke saken og sette inn tiltak umiddelbart. Dersom noen ansatte krenker elever skal rektor varsle skoleeier. Dersom det gjelder en i skoleledelsen som krenker en elev, skal den ansatte varsle skoleeier direkte. For øvrig gjelder de ordinære delppliktene i aktivitetsplikten.

5.1.3 Dokumentasjon for å vise at aktivitetsplikten er oppfylt

Skolen skal dokumentere løpende hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten ved å bruke:

- REGISTRERINGSSKJEMA DEL A- KRENKEDE (se vedlegg 1)
- REGISTRERINGSSKJEMA DEL B- KRENKER (se vedlegg 2)
- DOKUMENTASJON AKTIVITETSPLIKT (se vedlegg 3)
- Andre dokumenter i saken som eksempelvis: beskrivelse av handlingsforløpet, møttereferater, telefonlogg, etc. legges ved som dokumentasjon i saken

5.2 Hvordan oppfylle de fem delppliktene

5.2.1 Plikten til å følge med, jf. § 9 A-4, første ledd

Alle som arbeider på skolen skal følge med på om elevene har et godt og trygt skolemiljø. Hvordan det følges med, må tilpasses omstendigheter som elevenes alder, de ulike skoleslagene, elevgruppens sammensetning, forhold ved skoleanlegget, mv.

Slik kan vi følge med:

- Jevnlige elevsamtaler
- Jevnlige trivselsundersøkelser

- Gode inspeksjonsrutiner på skolen
 - Den enkelte skole må vurdere hvor det er behov for å følge med på vår skole; skolegården, korridorer, toaletter, garderober, fotballbanen, gymsal, kantine, aula, SFO, leksehjelp, skolevei, skolebuss, mm.
 - Den enkelte skole må vurdere når det er behov for å følge med, spesielle tidspunkter, arrangementer, aktiviteter, overgangssituasjoner, mm.
- Om enkeltelever utfordrer i skolemiljøet styrker vi inspeksjonen slik at vi kan følge med
- Vi er årvåkne og observerer aktivt hvordan elevene agerer hver for seg og seg imellom
- Lav terskel for å bry seg med hva elevene driver med
- Bruke den ikke-anonyme mobbeundersøkelsen SPEKTER jevnlig (se vedlegg 5). Den er lett å gjennomføre og gir god informasjon om hva som rører seg i klassen.
- Bruke Innblikk - et sosial-analytisk verktøy for å forebygge og avdekke skjult mobbing. Denne ligger på laeringsmiljosenteret.uis.no.

Hva skal vi se etter:

- Endringer i grupperinger
- Endringer i sosialt samspill i grupper/klasser
- Elever som er alene- det er viktig å ha venner
- Elever som endrer adferd
- Økt elevfravær
- Skolen har en skjerpet ansvar for å ivareta og følge med elever med særskilt sårbarhet. Slik sårbarhet kan være knyttet til eksempelvis elevenes: religion, seksuell orientering, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, atferdsvansker, sosioemosjonelle vansker, hjemmesituasjon, familie, tidligere erfaringer med å bli utsatt for krenkelser, mm.

5.2.2 Plikten til å gripe inn, jf. § 9 A-4, første ledd

Alle som arbeider på skolen har plikt til å gripe inn for å stanse krenkelser dersom det er mulig. Plikten til å gripe inn er knyttet til krenkelser som skjer der og da, og som du selv er vitne til, og som fortsatt pågår. Ofte vil det handle om umiddelbart å stanse negativ oppførsel.

Vi kan gripe inn ved:

- Å stoppe knuffing eller slåssing
- Å stoppe negativ språkbruk
- Å stoppe nedsettende kommentarer
- Å stoppe baksnakking
- Å stoppe utfrysningssituasjoner/utestengelser
- Å stoppe krenkelser på sosiale medier

Dette må vi huske på når vi griper inn:

- Å gi støtte til den som krenkes er alltid en del av det å gripe inn.
- Når de voksne på skolen griper inn er de modeller for hvordan vi skal være mot hverandre.
- Plikten til å gripe inn begrenser seg til inngrep som er mulige for den ansatte å gjennomføre, både av hensyn til eleven og seg selv.

- Grensen for å gripe inn er at den ansatte ikke selv ikke må krenke elever for å få stanset situasjonen, eller at det forutsetter en handling som er straffbar. Den ansatte skal heller ikke sette seg selv eller andre i fare for skade.

5.2.3 Plikten til å varsle, jf. § 9 A-4, andre ledd

Plikten til å varsle gjelder for alle som arbeider på skolen. Varsling skal alltid skje dersom en har mistanke eller kunnskap om at en elev ikke har det trygt og godt på skolen.

Mistanke eller kunnskap kan du få ved at:

- Eleven eller foresatte forteller/melder selv
- Medelever eller medelevers foresatte forteller/melder
- Observasjon
- Tilbakemelding gjennom å ha brukt SPEKTER, Innblikk, andre spørre- eller trivselsundersøkelser
- Aktivitet i sosiale medier
- Elever viser sin utrygghet eller mistrivsel på ulike måter, eksempelvis; innadvendt/utadvendt, aggressiv/passiv, grenseløs, avisende, isolerende, etc.
- Endringer i det sosiale samspillet
- Du mistenker eller oppdager noe

Terskelen for hva som vekker mistanke eller gir kjennskap til at elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal være lav. At en elev verbalt sier fra at han/hun ikke føler seg trygg på skolen oppfyller kravet til kunnskap. Man kan ikke forvente at elevene bruker lovens ordlyd. Enkeltepisoder som kan virke uskyldig eller bagatelmessig for voksne, kan være alvorlig for barn og unge og føye seg inn i rekken av mange krenkelser.

All mistanke eller kjennskap skal varsles til rektor. Den enkelte skole må:

- Utarbeide gode rutiner som sikrer at varsling alltid skjer
- Utarbeide rutiner på hvordan varsling skal gjøres
- Utarbeide rutiner på hvordan informasjonen i varslingene systematiseres og ivaretas

Rektor skal varsle skoleeier i alvorlige tilfeller. Alvorlige tilfeller kan være:

- Særlig voldelige krenkelser
- Svært integritetskrenkende tilfeller
- Når flere elever over tid har krenket enkeltelev og skolen over noe tid ikke har klart å løse saken
- Digital mobbing på tvers av skoler
- Grove trusler via sosiale medier
- Saker hvor den krenkede har meldt forholdet til politiet

5.2.4 Plikten til å undersøke, jf. § 9 A, tredje ledd

Skolen skal reagere umiddelbart og undersøke alle saker hvor det foreligger mistanke eller kunnskap om at en eller flere elever ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det er samme lave terskel for plikten til å undersøke som plikten til å varsle. At en elev verbalt sier fra at han/hun ikke føler seg trygg på skolen, oppfyller kravet til mistanke eller kunnskap. Undersøkelsesplikten skal i disse tilfeller utløses.

Undersøkelse skal iverksettes straks. Situasjonen må opplyses ved å hente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om det er en eller flere elever som opplever at

skolemiljøet ikke er trygt og godt. Hvor grundig en mistanke skal undersøkes vil bero på skjønn, avhengig av formålet og situasjonen man står overfor.

Hvis undersøkelsen viser at det er elever som ikke har det trygt og godt, eller det er saker eleven selv har sagt i fra om, skal undersøkelsen gi god nok kunnskap til å iverksette egnede tiltak.

Skolen skal sørge for elevenes medvirkning når de undersøker saker. Dette skal gjøres ved at involverte elever blir hørt, og barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i skolens arbeid.

Undersøkelser kan gjøres ved å:

- Samtale med eleven
- Samtale med elevens foresatte
- Samtale med andre elever, hele klassen eller ansatte som kan ha opplysninger om forholdene
- Systematisk observere samspill mellom elever- en kan eksempelvis bruke Innblikk - et sosial-analytisk verktøy for å forebygge og avdekke skjult mobbing. Denne ligger på læringsmiljøsenteret.uis.no
- Spørreundersøkelser og sosiogram, en kan eksempelvis bruke SPEKTER. Denne ligger på læringsmiljøsenteret.uis.no
- Gjennomføre en intervensjon. En finner mer om dette på læringsmiljøsenteret.uis.no

I samtaler med de elevene det gjelder, andre elever, ansatte og foreldrene er det viktig å være bevisst på hvilke ord man bruker og hvordan man skaper en god og trygg stemning.

Tips til en god samtale kan være å:

- Passe på at du snakker med forståelige ord
- Gi den du snakker med tid til å tenke
- Avklare forventningene til samtalen
- Være bevisst på eget kroppsspråk
- Stille åpne spørsmål for å få frem barnets opplevelse
- Be en kollega om å gi tilbakemelding på hvordan du fremstår i slike typer samtaler

Det kan også være nyttig å stille seg noen spørsmål i forkant av samtalen som:

- Hva må vi snakke om før samtalen?
- Hva vet vi, hva tar vi med oss inn?
- Hva vet vi som vi ikke kan fortelle videre av personvern hensyn?
- Hva er målet med samtalen?
- Hvem er samtalen for?
- Hva er tegn underveis på at vi har en god samtale?

Skolens undersøkelser har til formål å få fram fakta om en situasjon, bakgrunnen for elevenes opplevelse og hvilke forhold i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven har det på skolen skolens område.

Undersøkelsen skal belyse saken så som langt mulig, ikke framskaffe bevis.

5.2.5 Plikten til å iverksette tiltak og evaluere, jf. § 9 A, fjerde- sjuende ledd

Når det viser seg at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal skolen sette inn egnede tiltak for at eleven igjen får det trygt og godt. Skolen skal arbeide ut i fra hensynet til barnets

beste, og det er elevens egen subjektive oppfatning som skal ligge til grunn for skolens vurdering av hva som er trygt og godt for den enkelte elev. Skolen skal ikke bagatellisere elevens opplevelser, og kan ikke unnlate å sette inn egnede tiltak.

Impliserte foresatte skal kontaktes. De foresatte skal ha beskjed om at de har et barn som krenker/blir krenket, og at dette ikke er akseptabelt.

Plikten til å sette inn egnede tiltak trer også i kraft dersom skolen gjennom undersøkelser på eget initiativ, viser at elevene ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dette betyr i praksis at skolen skal sette inn tiltak på eget initiativ, i noen tilfeller også der eleven selv ikke har bedt om det eller ønsker det.

Plikten til å sette inn egnede tiltak omfatter også en plikt til å følge opp tiltakene, evaluere effekten og eventuelt legge til eller endre tiltak dersom det er nødvendig for at eleven igjen får det trygt og godt.

Valg av tiltak må bygge på en konkrete og faglige skjønnsvurderinger. Skolen må aktivt søke etter mulige og egnede tiltak, og det vil ofte være behov for flere tiltak som i sum skal være egnet til å løse problemet.

Tiltakene kan rettes mot:

- den som blir mobbet eller krenket
- den eller de som mobber eller krenker
- tilskuere
- gruppe- eller klassemiljøet
- hele skolemiljøet

Tilpass tiltakene til den konkrete saken. Et tiltak som har fungert godt for en elev trenger ikke å fungere for en annen elev i samme situasjon. Ta utgangspunkt i årsakene til problemene og vær bevisst på at alle saker er unike og kan ha sammensatte problemstillinger.

Skoleveien er i en særstilling sammen med andre arenaer utenfor skolen, SFO og leksehjelp. En må kunne forvente at skolen setter inn tiltak også på selve skoleveien.

Om årsaken til at en elev ikke har det trygt og godt skyldes forhold utenfor skolen, vil skolen ha mer begrenset mulighet til å rette opp dette. Allikevel skal skolen så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at disse bli brukt. Dette kan være gjennom tiltak som settes inn på skolen som har effekt utenfor skoletiden og skolens område. I tillegg må det vurderes om andre instanser bør varsles eller involveres, som helsetjenesten, barneverntjenesten eller andre av kommunens hjelpeinstanser.

Skolen skal lage en skriftlig plan, en aktivitetsplan, som beskriver de tiltakene som skal iverksettes for at eleven skal få et trygt og godt skolemiljø. Det stilles ikke formkrav til planen utover at den skal være skriftlig og kunne leveres fylkesmannen dersom dokumentasjon i saken blir etterspurt, jf. § 9 A-6.

I aktivitetsplanen skal det stå:

- Hvilke problemer tiltakene skal løse
- Hvilke tiltak skolen har planlagt
- Når tiltakene skal gjennomføres

- Hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene
- Når tiltakene skal evalueres

Skolen må vurdere valg av tiltak ut i fra de undersøkelsene som er gjort, og ut i fra hvilke typer utfordringer som gjør at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Det vil for eksempel være noen tiltak som er nødvendig for å stoppe krenkelser, mens andre utfordringer krever andre type tiltak.

Eleven har rett til å bli hørt ved valg av tiltak, og det vil være hensiktsmessig å ta foreldre med på råd. Skolen skal løpende evaluere om tiltakene er til elevenes beste, og egnet til at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Plikten til å sette inn tiltak varer til eleven har et trygt og godt skolemiljø. Det er viktig å ta foresatte og eleven i evalueringa. Om evalueringa viser at tiltakene ikke har hatt ønsket effekt, må en utvide tiltaksperioden, legge til eller endre tiltak.

5.2.6 Mulige tiltak

- Ekstra inspeksjon/tilsyn rundt krenkede/krenker
- Ekstra inspeksjon på spesielle områder
- Forsterket inspeksjon på «annerledes dager» i skolens regi
- Lekevenn som tiltak for enkeltelever, gruppe av elever eller hele klassen
- Det avtales hvilken lek eller hvem en kan leke med før friminuttet starter
- Å hjelpe elever med å etablere og beholde vennskap er viktig, særlig for mobbeofre. Konkrete tiltak kan være å koble elevene til en mentor eller en venn. Det kan hindre ytterligere mobbing, gi trygghetsfølelse og bedre selvfølelse.
- Jevnlige samtaler med krenkede og foresatte.
- Konfrontasjonsmøte- om krenkede part ønsker dette
- Forpliktende avtaler med krenker og dens foresatte. I samtale med foresatte kan skolen be de foresatte om at de skriftlig dokumenterer at de vil hjelpe til slik at krenkende ord og handlinger stoppes.
- Følge opp intervensjon som er gjennomført. En finner mer om dette på *læringsmiljøsenteret.uis.no*.
- Det settes inn tiltak overfor elever som viser gjentatt og/eller alvorlig krenkende adferd. Det kan utarbeides en handlingsplan for hjelpetiltak for endring av adferd til krenker.
- Lærere og foreldre bør oppmuntre og støtte elevene til å utvikle et nettverk av venner.

5.2.7 Følgende sanksjoner kan benyttes ovenfor krenker

- Endre friminutt med hensyn til tidspunkt og lengde.
- Skjermes fra aktivitet/område hvor krenkelsen kan forekomme.
- Oppmøte tidligere på skolen.
- Holdes igjen etter skoleslutt jmf. skolens ordensreglement. Hjemmet varsles.
- Følges til og fra skolen av foresatte.
- Nedsatt karakter i orden og oppførsel.
- Bortvisning kun når andre tiltak er vurdert eller prøvd ut (barnetrinn resten av dagen/ungdomstrinn inntil 3 dager). Foresatte til elever skal varsles før det blir satt i verk bortvisning. Elever på 1.-7. trinn hentes av foresatte om ikke annet avtales. Ved bortvisning skal rektor skrive enkeltvedtak. Se Oppl. § 9 A-11 og kommunens forskrift til ordensreglement § 6.
- Ved enkeltvedtak om bortvisning og/eller melding til politiet, skal det fra skolens side, alltid ligge en konkret handlingsplan for hjelpetiltak (se vedlegg 4)
- Erstatningsansvar etter nærmere regler (Lov om skade-erstatning §§1-1,1-2 og 5-2).

- Bekymringsmelding til barnevernet , jf. Oppl. §15-3 og/eller bekymringssamtale med politi.
- Klassebytte for krenker
- Skolebytte for krenker i henhold til Oppl. § 8-1.
- Eleven som krenker, skal nødvendigvis ikke ha straff, men få hjelp til å endre adferd eksempelvis gjennom bruk av :
 - Avtalte samtaler med kontaktlærer, sosiallærer, tiltaksteam, andre
 - Gjennomføre sinne-mestringsprogram
 - MST
 - Konfliktrådet
 - Andre oppgaver for eleven i en periode
 - Annen opplæringsarena i en periode, gjelder 8.-10. klasse

Sanksjonene er i henhold til retningslinjene for det kommunale ordensreglementet.

5.3 Fylkesmannen sin håndheving av aktivitetsplikta i enkeltsaker, jf. §§ 9 A-6

Elevene og foreldrene skal først ta saken opp med skolen og be om hjelp der. Dersom elevene og foreldrene mener skolen ikke har oppfylt sin aktivitetsplikt, kan de melde saken til fylkesmannen.

Fylkesmannen utreder om skolen har oppfylt sin aktivitetsplikt. Skoleeier og skolen skal legge fram de opplysningene fylkesmannen trenger for å ta stilling til saken.

Dersom fylkesmannen kommer til at skolen ikke har oppfylt sin aktivitetsplikt, skal dette følges opp av et pålegg om retting eller tiltak, og det skal settes en frist for å oppfylle pålegget. Fylkesmannen kan knytte tvangsmulkt til påleggene, jf. 9 A-12. Utdanningsdirektoratet er klageinstans for fylkesmannens avgjørelser.

6 DET FYSISKE MILJØET, § 9 A-7

§ 9 A-7 erstatter tidligere bestemmelse i § 9a-2. Det vil si, at i saker om det fysiske skolemiljøet, skal det fremdeles fattes enkeltvedtak som kan påklages. Slike saker omfattes ikke av aktivitetsplikten og håndhevingsordningen, §§ 9 A-4 og 9 A-6.

Når det gjelder elevenes fysiske skolemiljø, følges dette opp i den enkelte skoles internkontrollsystem, knytta til forskrift om *Miljørettet helsevern i barnehager og skoler*.

7 DET FOREBYGGENDE ARBEIDET

7.1 Elevdeltakelse, uttalerett og informasjonsplikt, §§ 9 A-8 og 9 A-9

7.1.1 Involvering av elever og foresatte

7.1.1.1 *Klassেমøter*

Klassেমøter skal holdes minst to ganger i måneden i alle klassene i grunnskolene i Alta. Målet for klassens time er å bygge opp en økt forståelse for sosial samhandling, respekt, toleranse, demokrati og trivsel. Aktuelle temaer kan være:

- referat fra elevråd
- saker klassen ønsker skal opp i elevråd
- trivselstiltak i klassen
- samtale om ordensregler og krenkende adferd

7.1.1.2 *Foreldremøter*

Klassene avholder et foreldremøte like etter skolestart. Alle trinn avholder et foreldremøte på vårhalvåret i tillegg. Det foreligger egne planer for innholdet i skolenes foreldremøter.

7.1.1.3 *Foreldrekontakter*

Hver klasse har to foreldrekontakter som skal:

- Bringe saker inn til FAU/skolen fra foresatte
- Hjelp skolen å spre informasjon til de andre foresatte
- Sette i gang sosial tiltak i klassen/trinnet
- Være med å planlegge foreldremøter sammen med kontaktlærerne

7.1.1.4 *Utviklingssamtaler*

Foresatte har minst to ganger i året rett til en planlagt og strukturert samtale med kontaktlærer om sitt barns faglige- og sosiale utvikling. Elevens trivsel skal være tema.

7.1.1.5 *Skolens hjemmeside*

Skolens hjemmeside er en av skolens viktigste informasjonskilde. Der skal informasjon om skolens arbeid med trygt skolemiljø og rettighetene i følge Opplæringsloven § 9a ligge. Hjemmesiden skal også inneholde informasjon om skolens satsingsområder samt informasjon om og fra skolens råd og utvalg.

7.1.2 Involvering av skolenes rådsorganer

Skolene har rapporteringsplikt til FAU, SMU/SU og elevrådet. Følgende saker skal rådene informeres og tas med i drøfting om:

- Resultater av kartlegginger og undersøkelser, herunder elevundersøkelsen, foreldreundersøkelser, lokale trivselsundersøkelser, eksamensresultater, grunnskolepoeng, ståstedsanalyse og nasjonale prøver
- Tilsyn

- Utbyggingsplaner og uteområdet
- Økonomi og planer for virksomhetsdrift
- Skolens arbeid og plan for å sikre trygt skolemiljø

7.1.2.1 Elevrådet

En av skolens lærere skal være kontaktledd for elevrådet. Elevrådet skal være etablert innen tre uker etter skolestart. Det skal velges inn to representanter fra hver klasse. Det skal velges leder, nestleder og sekretær.

7.1.2.2 Foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU)

- Foreldrerådet velger et arbeidsutvalg som består av leder, nestleder og x antall andre representanter.
- FAU velger to-tre representanter til SU/SMU. Det vanlige er at leder og nestleder er to av tre foresatte som skal være med i SU/SMU.
- Foreldre kan ta opp alle typer saker som har med skolen og elevene å gjøre gjennom representantene i FAU.
- FAU skal jobbe til det beste for alle elevene på skolen.
- FAU skal arbeide for å skape et godt hjem/skole-samarbeid
- Evaluere skolens planer i henhold til § 9a

7.1.2.3 Samarbeidsutvalget (SU)

- Hver skole har et samarbeidsutvalg som består av to representanter fra undervisningspersonale, en fra andre tilsatte, to fra foreldrerådet, to elever, rektor og en politikerrepresentant.
- SU har rett til å uttale seg om alle saker som gjelder skolen.
- SU skal ha møter minimum to ganger i året.

7.1.2.4 Skolemiljøutvalget (SMU)

- Hver skole har et skolemiljøutvalg som består av representanter fra elevene, foreldrerådet, de ansatte, skoleledelsen og kommunen. Elever og foresatte skal være i flertall.
- Samarbeidsutvalget kan være skolemiljøutvalget på den enkelte skole, men med utvidelse av foresatte/elevrepresentanter.
- SMU har rett til å uttale seg om alle saker som gjelder skolemiljøet.
- SMU skal ha møter minimum to ganger i året.

Faste innslag på møtene i SU og SMU

- Rektor redgjør og informerer om elevenes skolemiljø.
- Årshjulet for skolens arbeid med trygt skolemiljø gjennomgås og revideres.
- Årlig revisjon av ordensreglementet

Andre saker som kan tas opp:

- Enkelsaker underlagt taushetsplikt etter godkjenning fra foresatte (elevrådsrepresentanter må ut)
- Forslag om nye trivselsfremmende tiltak
- Andre saker som omhandler elevenes skolemiljø

7.2 Trivselsfremmende tiltak

7.2.1 Trivselsledere

Trivselsprogrammet er et program for økt aktivitet i friminuttene. Erfaringen viser at skolegården er den plassen hvor det foregår mest negativt blant elevene. Derfor er det viktig å engasjere så mange som mulig i lek. Det følger også egne undervisningsmanualer med TL-programmet - *Aktiv TL-undervisning* - som ivaretar kompetansemålene i K-06. Barne- og ungdomstrinnene har hver sine manualer med fokus på læring mens elevene er i aktivitet. Aktivitetene er knyttet til kompetansemålene i ulike fag. Ved å bruke *Aktiv TL-undervisning* vil elevenes opplæring bli mer variert, konkret og motiverende.

Skolene følger programmets instruks for valg av elever. Trivselslederfunksjonen gjelder for ½ år om gangen på barnetrinnet, og ett år på ungdomstrinnet. Trivselsledere er elever fra 4.-10. trinn. Trivselslederne får opplæring gjennom TL-programmet. Skolens TL-koordinator følger opp trivselslederne og har møter med dem hver 14. dag.

Programmet supplerer skolens forebyggende arbeid mot mobbing og for økt aktivitet og trivsel. Det er lek av og for barn- og unge, og de som er trivselsledere skal jobbe aktivt for å inkludere flest mulig i leken. Trivselslederne bruker egen TL-vest på barneskolen, men ungdomsskolene bruker bind rundt armen. Vaktene rapporterer om mindre konflikter og stort engasjement i friminuttene.

Ansvarlig for L-programmet på hver skole er skoleledere og trivselskoordinator.

7.2.2 Overganger mellom barnehage-skole og skole-skole

Skolene i Alta har egne planer for overgang mellom:

- Barnehage til grunnskolen
- Mellom grunnskoler
- Grunnskoler til videregående skole

I arbeidet med læringsmiljøet er det viktig med gode systemer rundt ulike overganger.

7.2.3 Fadderordning

De ulike skolene i kommunen har fadderordninger der eldre elever blir oppnevnt som faddere til de elevene som skal begynne på skolen i 1. klasse. Skolene praktiserer dette på ulike måter. Målet er at fadderne skal gjøre det første året på skolen tryggere for 1. klassingene.

Fadderne skal:

- Være med å passe på 1. klassingene i friminuttene; se at de har noen å leke med, leke sammen med dem eller vise dem leker/lekeapparater
- Rapportere til kontaktlærer hvis de ser at noen ikke har det greit
- Ha omvisning på skolen
- Ha fremføringer og besøk hos fadderbarna gjennom året

7.3 Utvikling av sosiale ferdigheter

Vi ønsker at elevene skal utvikle seg slik at de kan oppleve gode vennskap og føle seg akseptert både av jevnaldrende og voksne, ta ansvar for eget liv, hevde egne rettigheter og mestre de forventningene som stilles til dem. Målet er at barn oppnår bedre sosiale ferdigheter i forhold til samarbeid, positiv selvheldelse, selvkontroll og evne til innlevelse i andre situasjon. I arbeidet legger vi vekt på de voksne som gode rollemodeller.

7.3.1 System for utvikling av sosial ferdigheter

Skoleeier er opptatt av at skolene har et system rundt arbeidet med elevenes sosiale kompetanse. Skolene har i dag egne rutiner for hvordan denne opplæringen fungerer, blant annet gjennom vennskapslover, klasseregler og lignende. Trivsel og atferd (egen og andres) skal være tema på både elevsamtalen, utviklingssamtalen og foreldremøter. Dette arbeidet må være forankret i skolens internrutiner og gjøres kjent for elever og foresatte. Både elever og foresatte har sammen med lærer et ansvar for å følge dette opp (se årshjul).

For å utvikle elevenes sosiale ferdigheter bruker skolene ulike programmer som blant annet Zippys venner, Steg for steg og Det er mitt valg. Temaene i disse programmene kan knyttes til kompetansemål i fagene RLE og samfunnsfag samt den generelle delen av K-06.

For arbeid med sosial kompetanse anbefales også «Utvikling av sosial kompetanse - Veileder for skolen» fra Udir.

7.4 Systemarbeid i personalet

Skolene har system for forbygging og oppfølging av kap 9 A-3 i personalet som sikrer elevenes faglige og sosiale utvikling på skole/klasse/individnivå. Dette inkluderer blant annet:

- Rutiner for inspeksjon
- Rutiner ved fravær
- Struktur i opplæring
- Målrettet innsats mot krenkende atferd (systemisk arbeid gjennom året dokumentert i årshjul, se side ?)
- Tidlig innsats
- Kartlegging av fysiske forhold ute og inne
- Skolevandring
- LP-arbeid

8 VEDLEGG

Alta kommune

REGISTRERINGSSKJEMA DEL A - KRENKEDE

NULLTOLERANSE OG AKTIVITETSPLIKT, jf. § 9 A-3 og 9 A-4, første og andre ledd

§ 9 A-3 Nulltoleranse og systematisk arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

§ 9 A-4 Aktivitetsplikt for å sikre at elevane har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø

Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skolegarden i alvorlige tilfelle.

Dato: _____ Navn på elev-/er: _____ Klasse: _____

Hvordan ble skolen kjent med forholdet

☐ Ansatte	Navn: _____
☐ Rektor	Navn: _____
☐ Eleven selv	Navn: _____
☐ Andre elever	Navn: _____
☐ Foresatte	Navn: _____
☐ Andre	Navn: _____

Om forholdet ble meldt, hvordan ble meldingen mottatt

- ☐ Telefon
- ☐ SMS
- ☐ E-post/mobbevarsleren
- ☐ Brev
- ☐ Formelt avtalt møte
- ☐ Uformelt møte

Hvilken type forhold

☐ Psykososialt skolemiljø	☐ Fysisk miljø
○ Mobbing○ Vold○ Diskriminering○ Trakassering○ Krenkende ord○ Krenkende handlinger○ Annet: _____	○ Inneområdet○ Uteområdet

Beskrivelse av forholdet (fylles ut av kontaktlærer eller den som ble kjent med forholdet)

Få med konkrete detaljer som: krenkede, krenker, tilskuere, type hendelse, sted, frekvens, varighet, tidspunkter, etc. Husk at krenkers navn ikke oppgis. Bruk betegnelser som medelev A.

Beskrivelse av hva som er gjort i saken

Krenkedes foresatte varslet av: _____ **Dato:** _____

Vurdering av saken

- ☐ Saken regnes som avsluttet.
- ☐ Det er mistanke/kjennskap til at eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor varsles.

Eventuell dokumentasjon av handlingsforløpet, møtereferat, telefonlogg, etc. arkiveres som dokumentasjon i saken.

Dato og sted: _____

Skjemaet er fylt ut av: _____ (oppgi din stilling)

Original: Skolens kapittel 9 A-dokumentasjon

Kopi: Krenkedes elevmappe
Evt. krenkedes foresatte

REGISTRERINGSSKJEMA DEL B- KRENKER

NULLTOLERANSE MOT KRENKING, jf. § 9 A-3

§ 9 A-3 Nulltoleranse og systematisk arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

Dato: _____ Navn på krenker: _____ Klasse: _____

Hvilken type forhold

☐ Mobbing	☐ Krenkende ord
☐ Vold	☐ Krenkende handlinger
☐ Diskriminering	☐ Annet: _____
☐ Trakassering	

Beskrivelse av forholdet- (fylles ut av kontaktlærer eller den som ble kjent med forholdet)

Husk at krenker må bli hørt i saken. Få med konkrete detaljer som: type hendelse, sted, frekvens, varighet, tidspunkter, etc.

Husk at krenkedes navn ikke skal oppgis. Bruk betegnelser som medelev A.

Eventuell dokumentasjon av handlingsforløpet, møtereferat, telefonlogg, etc. arkiveres som dokumentasjon i saken.

Krenkers foresatte varslet av: _____ Dato: _____

Hvordan (telefonsamtale, møte, annet): _____

Skjemaet er fylt ut av: _____ (oppgi din stilling)

Dato og sted: _____

Original: Skolens kapittel 9 A-dokumentasjon

Kopi: Krenkers elevmappe

Evt. krenkers foresatte

DOKUMENTASJON AKTIVITETSPLIKT

jf. §§ 9 A- 4, andre – sjuende ledd og 9 A-5

Skjemaet er et samarbeid mellom rektor og den/de som er delaktig i å følge opp undersøkelsesfasen og tiltaksplanen. Skolen har fem virkedager til å utarbeide en tiltaksplan fra saken er varslet rektor.

Navn på elev-/er: _____ Klasse: _____

1. Rektor er **varslet** av: _____ Dato: _____

2. Saken er **undersøkt** på følgende måte:

3. Hva som er best for eleven er et grunnleggende hensyn. Hvordan er involverte **elever hørt**:

4. Skriftlig **plan over tiltak** (foresatte og involverte elever skal gjøres kjent med tiltaksplanen)

a) **Problem** tiltakene skal løse:

b) Tiltaksplan

Tiltak- /ene	Varighet, dato	Ansvar	Evaluer, dato

--	--	--	--

5. I alvorlige tilfeller eller når er ansatt har krenket varsles skoleeier.

Saken er varslet skoleeier: _____ (dato)

6. Evaluering viser at elevens skolemiljø er trygt og godt. Saken avsluttes i samråd med involverte elever og foresatte _____ (dato).

Registreringsskjema, dokumentasjon av handlingsforløpet, møtereferat, telefonlogg, etc. arkiveres som dokumentasjon i saken.

Sted og dato: _____

Underskrift ansatt

Underskrift rektor

Original: Skolens kapittel 9 A-dokumentasjon

Kopi: Krenkedes elevmappe

Evt. krenkedes foresatte

HANDLINGSPLAN FOR HJELPETILTAK FOR ENDRING AV ADFERD

Navn:

Klasse:

Skole:

Skoleår:

Tidsrom det gjelder:

Konkrete hjelpetiltak (hva, hvem er ansvarlig, tidsperspektiv):

Underskrift:

Dato

skolen

foresatte

elev

Evalueringsav hjelpetiltak etter tiltaksperioden:

Videre avtaler:

Underskrift:

Dato

skolen

foresatte

elev

Original: Foresatte

Kopi: Elevmappe

Skolens kapittel 9 A-dokumentasjon

SPEKTER – IKKE ANONYMT SPØRRESKJEMA

Erling Roland - Læringsmiljøsentret 2015

Svar ærlig. Ingen andre elever får se det du svarer.

Navn: _____ **Klasse:** _____

1. Hvem i klassen vil du helst være sammen med i friminuttene? Skriv tre navn.	
2. Hvem i klassen er det som bestemmer mest? Skriv tre navn.	
3. Hvem i klassen hjelper andre elever? Skriv tre navn.	
4. Hvem i klassen hjelper lærerne? Skriv tre navn.	
5. Hvem i klassen bråker i timene? Skriv tre navn.	
6. Hvor ofte bråker du i timene? Sett kryss.	☐ Aldri ☐ Hver uke ☐ Omtrent hver dag ☐ Omtrent hver time
7. Jeg synes det er for mye bråk i timene. Sett kryss.	☐ Helt uenig ☐ Litt uenig ☐ Litt enig ☐ Helt enig
8. Jeg tror de andre i klassen synes det er for mye bråk i timene. Sett kryss	☐ Helt uenig ☐ Litt uenig ☐ Litt enig ☐ Helt enig

Om mobbing:

Mobbing er vonde handlinger som utestenging, ryktespredning, erting, dytting, slag og spark mot en som ikke kan forsvare seg.

9. Hvor ofte er du blitt mobbet på skolen i høst/vår?	☐ Aldri ☐ Av og til ☐ To – tre ganger i måneden ☐ Hver uke ☐ Omtrent hver dag
10. Dersom du blir mobbet, hvem er det som mobber deg? Skriv navnene.	
11. Hvor ofte har du mobbet andre på skolen i høst? Sett kryss.	☐ Aldri ☐ Av og til ☐ To – tre ganger i måneden ☐ Hver uke ☐ Omtrent hver dag
12. Dersom du har mobbet andre, hvem har du mobbet? Skriv navnene.	
13. Hvem i klassen mobber andre? Skriv navnene.	
14. Hvem i klassen blir mobbet? Skriv navnene.	
15. Har du blitt mobbet på mobiltelefon eller PC(nettmobbing)?	☐ Aldri ☐ Av og til ☐ To – tre ganger i måneden ☐ Hver uke ☐ Omtrent hver dag
16. Hvem i klassen blir mobbet på mobiltelefon eller PC(nettmobbing)? Skriv navnene.	
17. Har du mobbet andre på mobiltelefon eller PC(nettmobbing)?	☐ Aldri ☐ Av og til ☐ To – tre ganger i måneden ☐ Hver uke ☐ Omtrent hver dag
18. Hvem i klassen mobber andre på mobiltelefon eller PC(nettmobbing)? Skriv navnene.	

KONFRONTASJONSMØTE

Skole:

Dato:

Parter:

Møtedeltakere:

Sak:	Innspill i møte:
Krenkende part:	Innspill i møte:
Den som har utført krenkelsen:	Innspill i møte:

NB! Det fylles ut skjema om hjelpetiltak for endring av adferd	Gjøres i lag med kontaktlærer/sosiallærer
Handlingen skal stoppe	Avtaler gjort i møte:
Underskrifter: Den som har utført krenkelsen Foresatte	Underskrifter: Den som har blitt krenket Foresatte

Original: Foresatte
Kopi: Elevmappe
Skolens kapittel 9 A-dokumentasjon

HOVEDPUNKTER I NYTT KAPITTEL 9A

SFO og leksehjelpstilbud

Kapittel 9 A gjelder for elevene i grunnskolen og videregående opplæring. Det gjelder også i SFO og leksehjelpstilbudet med unntak av reglene i §§ 9 A-Ordensreglement og 9 A-11 Bortvisning (se § 9 A-1).

Retten til et trygt og godt skolemiljø

Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring (se § 9 A-2).

Nulltoleranse mot mobbing og skolens systematiske arbeid

Lovfestet krav til nulltoleranse for krenkelser.

Skolen skal arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme helse, miljøet og sikkerheten til elevene. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort (se § 9 A-3)

Aktivitetsplikt

Aktivitetsplikten erstatter vedtaksplikten og handlingsplikten (se § 9 A-4). Fått en dokumentasjonsplikt istedenfor.

Skjerpet aktivitetsplikt dersom en ansatt krenker elever. Dette skal varsles rektor straks (se § 9 A-5).

Håndhevingsordning

En håndhevingsordning erstatter dagens klageordning (se § 9 A-6).

Informasjonsplikt

Skolene har plikt til å informere elever og foresatte hvilke rettigheter de har etter kapittel 9 A (se § 9 A-9).

Det fysiske miljøet

Kravene til det fysiske skolemiljøet er ikke endret i forhold til tidligere § 9a-2. Dette vil bli gjort i en senere lovrevisjon (se § 9 A-7).

Ordensreglementet

Bestemmelsene om ordensreglement er opphevet (opplæringslovens §§ 2-9 og 3-7) og har fått nye bestemmelser i kapittel 9 A (se § 9 A-10).

Bortvisning

Bestemmelsene om bortvisning er opphevet (§§ 2-10 og 3-8) og fått nye bestemmelser i kapittel 9 A (se § 9 A-11).

Tvangsmulkt

Hvis skolene ikke gjør det de skal, kan fylkesmannen fastsette tvangsmulkt for skoleeier (se § 9 A-12)

Straffeansvar

Den som forsettlig eller uaktsomt, og alvorlig og gjentatte ganger, bryter pliktene etter §§ 9 A-4 og A-5, blir straffet med bøter, fengsel i opp til tre måneder eller begge deler. Det samme gjelder rektor, dersom denne bryter plikten etter 9 A-4 (se § 9 A-13).

Erstatningsansvar og bevisbyrde

Reglene i lov om skadeserstatning kapittel 2 gjelder for saker om psykososialt skolemiljø etter reglene i kapittel 9 A (se § 9 A-14).

OPPLÆRINGSLOVEN KAPITTEL 9A – LOVTEKSTEN

§ 9 A-1 Verkeområde for kapitlet

Kapitlet her gjeld for elevar i grunnskolen og den vidaregåande skolen. Kapitlet gjeld òg for elevar som deltek i leksehjelpordningar og i skolefritidsordningar, med unntak av §§ 9 A-10 og 9 A-11.

§ 9 A-2 Retten til eit trygt og godt skolemiljø

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

§ 9 A-3 Nulltoleranse og systematisk arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

§ 9 A-4 Aktivitetsplikt for å sikre at elevar har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø

Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeigaren i alvorlege tilfelle.

Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast undersøkje saka.

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørgje for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø.

Skolen skal sørgje for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak. I planen skal det stå

- a) kva problem tiltaka skal løyse
- b) kva tiltak skolen har planlagt
- c) når tiltaka skal gjennomførast
- d) kven som er ansvarleg for gjennomføringa av tiltaka
- e) når tiltaka skal evaluerast.

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til femte ledd.

§ 9 A-5 Skjerpa aktivitetsplikt dersom ein som arbeider på skolen, krenkjer ein elev

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren. Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller

kjennskap til krenkinga. Undersøking og tiltak etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd skal setjast i verk straks.

§ 9 A-6 Fylkesmannen si handheving av aktivitetsplikta i enkeltsaker

Dersom ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, kan eleven eller foreldra melde saka til Fylkesmannen etter at saka er teken opp med rektor.

Fylkesmannen skal avgjere om aktivitetsplikta etter §§ 9 A-4 og 9 A-5 er oppfylt. Dersom saka ikkje er teken opp med rektor, eller om det er under ei veke sidan ho vart teken opp, skal Fylkesmannen avvise saka, med mindre særlege grunnar gjer dette urimeleg. Det same gjeld dersom saka ikkje gjeld skolemiljøet på skolen der eleven går når saka blir meldt til Fylkesmannen.

Skolen og skoleeigaren skal utan hinder av lovfesta teieplikt leggje fram alle opplysningar som Fylkesmannen meiner må til for å greie ut saka. Fylkesmannen skal sørge for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i Fylkesmannen si saksbehandling.

Kjem Fylkesmannen til at skolen ikkje har oppfylt aktivitetsplikta etter §§ 9 A-4 og 9 A-5, kan Fylkesmannen vedta kva skolen skal gjere for å sørge for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det skal setjast ein frist for gjennomføringa av vedtaket, og Fylkesmannen skal følgje opp saka. Fylkesmannen kan vedta reaksjonar etter skolen sitt ordensreglement, jf. § 9 A-10, eller at ein elev skal byte skole, jf. § 8-1 fjerde ledd.

Avgjerda til Fylkesmannen er eit enkeltvedtak og kan påklagast etter reglane i forvaltningsloven. Skoleeigaren har ikkje klagerett.

§ 9 A-7 Det fysiske miljøet

Skolane skal planleggjast, byggjast, tilretteleggjast og drivast slik at det blir teke omsyn til tryggleiken, helsa, trivselen og læringa til elevane.

Det fysiske miljøet i skolen skal vere i samsvar med dei faglege normene som fagmyndigheitene til kvar tid tilrår. Dersom enkelte miljøtilhøve avvik frå desse normene, må skolen kunne dokumentere at miljøet likevel har tilfredsstillande verknad for helsa, trivselen og læringa til elevane.

Alle elevar har rett til ein arbeidsplass som er tilpassa behova deira. Skolen skal innreiast slik at det blir teke omsyn til dei elevane ved skolen som har funksjonshemmingar.

Dersom ein elev eller forelder eller eit av råda eller utvala ved skolen der desse er representerte, ber om tiltak for å rette på fysiske miljøtilhøve, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningsloven som om det var gjort enkeltvedtak.

§ 9 A-8 Elevdeltaking i arbeidet med skolemiljøet

Elevane skal få ta del i planlegginga og gjennomføringa av arbeidet for eit trygt og godt skolemiljø.

Elevrådet kan oppnemne representantar til å vareta elevane sine interesser overfor skolen og styresmaktene i skolemiljø saker. Dersom det finst eit arbeidsmiljøutval eller liknande organ ved skolen, kan elevane møte med opp til to representantar når utvalet behandlar saker som gjeld skolemiljøet. Representantane skal bli kalla inn til møta med talerett og rett til å få meininga si protokollert. Dei skal ikkje vere til stades når utvalet behandlar saker som inneheld opplysningar som er omfatta av lovfesta teieplikt.

Representantane skal få den informasjonen dei treng, men ikkje opplysningar som er omfatta av lovfesta teieplikt. I den mon det trengst, har dei rett til opplæring for å skjøtte oppgåvene og fritak frå undervisninga.

§ 9 A-9 Informasjonsplikt og rett til å uttale seg

Skolen skal informere elevane og foreldra om rettane i dette kapitlet. Skolane skal òg informere om aktivitetsplikta etter §§ 9 A-4 og 9 A-5 og om høvet til å melde saka til Fylkesmannen etter § 9 A-6.

Dersom skolen finn ut at noko ved skolemiljøet kan skade helsa til elevane, skal elevane og foreldra snarast mogleg varslast om det.

Samarbeidsutvalet, skoleutvalet, skolemiljøutvalet, elevrådet og foreldra skal haldast informerte om alt som er viktig for skolemiljøet, og så tidleg som mogleg takast med i arbeidet med skolemiljøtiltak. Dei har rett til innsyn i all dokumentasjon som gjeld det systematiske arbeidet for eit trygt og godt skolemiljø, og har rett til å uttale seg og komme med framlegg i alle saker som er viktige for skolemiljøet.

§ 9 A-10 Ordensreglement

Kommunen skal gi forskrift om ordensreglement for den enkelte grunnskole, og fylkeskommunen skal gi forskrift om ordensreglement for den enkelte vidaregåande skole.

Reglementet skal gi reglar om rettane og pliktene til elevane så langt dei ikkje er fastsette i lov eller på annan måte. Reglementet skal innehalde reglar om orden og oppførsel, om kva tiltak som kan nyttast mot elevar som bryt reglementet, og om korleis slike saker skal behandlast.

Skolen kan berre nytte tiltak som er fastsette i ordensreglementet. Tiltaka skal ikkje innebere fysisk refsing eller anna krenkjande behandling. Før det blir teke avgjerd om tiltak, har eleven rett til å forklare seg munnleg for den som skal ta avgjerda.

Ordensreglementet skal gjerast kjent for elevane og foreldra. Kravet i forvaltningsloven § 38 første ledd bokstav c om kunngjering i Norsk Lovtidend gjeld ikkje.

§ 9 A-11 Bortvising

Kommunen kan fastsetje i ordensreglementet at grunnskoleelevar kan visast bort frå undervisninga dersom dei bryt reglementet i alvorleg grad eller fleire gonger. Elevar på 1. til 7. årstrinn kan visast bort for enkelttimar eller resten av dagen, og elevar på 8. til 10. årstrinn kan visast bort for opp til tre dagar.

Fylkeskommunen kan fastsetje i ordensreglementet at elevar i vidaregåande skole kan visast bort frå undervisninga i opp til fem dagar dersom dei bryt reglementet i alvorleg grad eller fleire gonger. Det kan like eins fastsetjast at elevar kan visast bort for resten av skoleåret dersom brota er særleg alvorlege.

Rektor kan vedta bortvising etter å ha rådført seg med lærarane til eleven. Fylkeskommunen kan vedta at ein elev i vidaregåande skole skal visast bort for resten av skoleåret. Om ikkje kommunen eller fylkeskommunen fastset noko anna, kan rektor gi lærarar høve til å vise bort elevar frå si eiga undervisning for ei opplæringsøkt, men ikkje meir enn to klokketimar.

Før det blir gjort vedtak om bortvising, skal ein ha vurdert andre tiltak. Foreldra skal varslast før ein elev på 1. til 7. årstrinn blir bortvist for resten av dagen.

§ 9 A-12 Tvangsmulkt

For å sikre gjennomføringa av vedtak etter § 9 A-6 fjerde ledd kan Fylkesmannen og klageinstansen fastsetje tvangsmulkt for skoleeigaren. Avgjerd om tvangsmulkt kan gjerast samtidig med vedtak etter § 9 A-6 fjerde ledd eller seinare.

Ei avgjerd om tvangsmulkt får verknad når skoleeigaren ikkje held fristen for gjennomføring av vedtaket etter § 9 A-6 fjerde ledd, og mulkta går inntil vedtaket er oppfylt. Ei avgjerd om tvangsmulkt får ikkje verknad dersom det blir uråd å rette seg etter vedtaket og den ansvarlege ikkje kan noko for dette.

Avgjerda om tvangsmulkt skal behandlast i samsvar med reglane i forvaltningsloven kapittel IV og V. Skoleeigaren har ikkje klagerett.

Mulkta går til statskassa. I særlege tilfelle kan tvangsmulkta reduserast eller falle bort.

Departementet kan gi forskrift om kva slags tvangsmulkt som kan nyttast, og om kor stor mulkta skal vere.

§ 9 A-13 Straffansvar

Med bøter, fengsel i opp til 3 månader eller begge delar blir den straffa som forsettleg eller aktlaust, og alvorleg eller gjentekne gonger, bryt plikta etter § 9 A-4 første og andre ledd og § 9 A-5. Med bøter, fengsel i opp til 3 månader eller begge delar blir rektoren straffa som forsettleg eller aktlaust, og alvorleg eller gjentekne gonger, bryt plikta etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd.

Dersom § 9 A-4 første til fjerde ledd eller § 9 A-5 er brotne av nokon som handlar på vegner av skolen, kan skoleeigaren straffast, jf. straffeloven § 27.

Fristen for forelding av straffansvaret er 5 år.

§ 9 A-14 Erstatningsansvar og bevisbyrde

Reglane i lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning kapittel 2 gjeld for saker om psykososialt skolemiljø etter reglane i dette kapitlet.

Dersom det i saker etter første ledd ligg føre tilhøve som gir grunn til å tru at skoleeigaren ikkje har følgd reglane i eller i medhald av kapittel 9 A om psykososialt skolemiljø, skal dette leggjast til grunn med mindre skoleeigaren gjer noko anna truleg.

§ 9 A-15 Forskrift om skolemiljøet

Departementet kan gi forskrift om krav til skolemiljøet.